C/2025/6258

19.12.2025 г.

P10_TA(2025)0128

Доклад за изпълнението във връзка с Механизма за възстановяване и устойчивост

Резолюция на Европейския парламент от 18 юни 2025 г. относно изпълнението на Механизма за възстановяване и устойчивост (2024/2085(INI))

(C/2025/6258)

Европейският парламент,

— като взе предвид член 175 от Договора за функционирането на Европейския съюз,

— като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост ([1]) („Регламент за МВУ“),

— като взе предвид Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО ([2]) („Регламент за REPowerEU“),

— като взе предвид Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2092 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2020 г. относно общ режим на обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза ([3]) („Регламент относно обвързаността с условия“),

— като взе предвид Регламент (ЕС, Евратом) 2024/765 на Съвета от 29 февруари 2024 г. за изменение на Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2093 за определяне на многогодишната финансова рамка за годините 2021 – 2027 ([4]) („Регламент за МФР“),

— като взе предвид Междуинституционалното споразумение от 16 декември 2020 г. между Европейския парламент, Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия относно бюджетната дисциплина, сътрудничеството по бюджетни въпроси и доброто финансово управление и относно новите собствени ресурси, включително пътна карта за въвеждането на нови собствени ресурси ([5]) („МИС“),

— като взе предвид Регламент (ЕС, Евратом) 2024/2509 на Европейския парламент и на Съвета от 23 септември 2024 г. относно финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза ([6]) („Финансов регламент“),

— като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/795 на Европейския парламент и на Съвета от 29 февруари 2024 г. за създаване на платформата за стратегически технологии за Европа (STEP) и за изменение на Директива 2003/87/ЕО и на регламенти (ЕС) 2021/1058, (ЕС) 2021/1056, (ЕС) 2021/1057, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 223/2014, (ЕС) 2021/1060, (ЕС) 2021/523, (ЕС) 2021/695, (ЕС) 2021/697 и (ЕС) 2021/241 ([7]),

— като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета ([8]),

— като взе предвид своята резолюция от 23 юни 2022 г. относно изпълнението на Механизма за възстановяване и устойчивост ([9]),

— като взе предвид известието на Комисията от 22 юли 2024 г., озаглавено: „Насоки относно плановете за възстановяване и устойчивост“ ([10]),

— като взе предвид съобщението на Комисията от 21 февруари 2024 г. относно укрепване на ЕС чрез амбициозни реформи и инвестиции (COM(2024)0082),

([1]) ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.
([2]) ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.
([3]) ОВ L 433 I, 22.12.2020 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
([4]) ОВ L, 2024/765, 29.2.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/765/oj.
([5]) ОВ L 433 I, 22.12.2020 г., стр. 28.
([6]) ОВ L, 2024/2509, 26.9.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.
([7]) ОВ L, 2024/795, 29.2.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj.
([8]) ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([9]) ОВ C 32, 27.1.2023 г., стр. 42.
([10]) ОВ C, C/2024/4618, 22.7.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4618/oj.

— като взе предвид третия годишен доклад на Комисията от 10 октомври 2024 г. относно изпълнението на Механизма за възстановяване и устойчивост (COM(2024)0474),

— като взе предвид годишния доклад на Сметната палата (ЕСП) от 10 октомври 2024 г. относно изпълнението на бюджета за финансовата 2023 година, придружен от отговорите на институциите,

— като взе предвид Специален доклад № 13/2024 на Европейската сметна палата (ЕСП) от 2 септември 2024 г., озаглавен „Усвояване на средствата по Механизма за възстановяване и устойчивост — процесът напредва, но със закъснения и рискове за приключването на мерките и съответно за постигането на целите на Механизма“, Специален доклад № 14/2024 на ЕСП от 11 септември 2024 г., озаглавен „Екологичен преход — неясен принос на Механизма за възстановяване и устойчивост“ и Специален доклад № 22/2024 на ЕСП от 21 октомври 2024 г., озаглавен „Двойно финансиране от бюджета на ЕС — в системите за контрол липсват важни елементи за намаляване на повишения риск, произтичащ от специфичния начин на финансиране по МВУ, при който няма обвързаност с разходите“,

— като взе предвид изследването от декември 2023 г. в подкрепа на средносрочната оценка на Механизма за възстановяване и устойчивост,

— като взе предвид годишния доклад на Европейската прокуратура за 2024 г., публикуван на 3 март 2025 г.,

— като взе предвид доклада на Марио Драги от септември 2024 г., озаглавен „Бъдещето на европейската конкурентоспособност“ („доклада на Марио Драги“),

— като взе предвид становището на Комитета на регионите от 8 октомври 2024 г., озаглавено „Междинен преглед на европейския план за възстановяване след COVID-19 (Механизъм за възстановяване и устойчивост)“ ([11]),

— като взе предвид информацията, публикувана относно набора от показатели за възстановяване и устойчивост („набора от показатели за МВУ“),

— като взе предвид работния документ на службите на Комисията от 20 ноември 2024 г., озаглавен „Разпределение на постъпленията от „зелените“ облигации по NGEU и доклад за въздействието за 2024 г.“ (SWD(2024)0275),

— като взе предвид своите вътрешни проучвания, задълбочен анализ и брифинги, свързани с изпълнението на МВУ ([12]),

— като взе предвид своята резолюция от 18 януари 2024 г. относно положението в Унгария и замразените средства на ЕС ([13]),

— като взе предвид член 55 от своя Правилник за дейността, както и член 1, параграф 1, буква д) от решението на Председателския съвет от 12 декември 2002 г. относно процедурата по разрешаване на изготвянето на доклади по собствена инициатива и приложение 3 към него,

— като взе предвид становищата на комисията по бюджетен контрол, комисията по заетост и социални въпроси, комисията по околна среда, климат и безопасност на храните и комисията по транспорт и туризъм,

— като взе предвид съвместните разисквания на комисията по бюджети и комисията по икономически и парични въпроси съгласно член 59 от Правилника за дейността,

— като взе предвид доклада на комисията по бюджети и на комисията по икономически и парични въпроси (A10-0098/2025),

А. като има предвид, че Механизмът за възстановяване и устойчивост (МВУ) беше създаден с цел европейските икономики и общества да станат по-устойчиви, издръжливи и по-добре подготвени в контекста на безпрецедентните кризи през 2019 г. и 2022 г., чрез подкрепа за държавите членки при финансирането на стратегически инвестиции и при изпълнението на реформи;

Б. като има предвид, че реформите и инвестициите по линия на МВУ спомагат ЕС да стане по-устойчив и по-малко зависим чрез диверсифициране на основните вериги за доставки и по този начин посредством укрепване на стратегическата автономност на ЕС; като има предвид, че реформите и инвестициите по линия на МВУ също така създадат европейска добавена стойност;

В. припомня, че МВУ, както и други фондове на ЕС, като например Европейския инструмент за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства, спомогнаха за защитата на пазарите на труда от риска от дългосрочни вреди, причинени от двойното икономическо сътресение вследствие на пандемията и енергийната криза;

([11]) ОВ C, C/2024/7057, 4.12.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7057/oj.
([12]) Европейски парламент, мозъчен тръст https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/research/advanced-search?textualSearch=RRF&startDate=01%2F07%2F2019&endDate=&sort=RELEVANCE.
([13]) ОВ C, C/2024/5742, 17.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5742/oj.

Г. като има предвид, че разходите по МВУ попадат извън таваните на многогодишната финансова рамка (МФР) и постъпленията от заеми съставляват външни целеви приходи; като има предвид, че Парламентът изразява съжаление, че те не са част от бюджетната процедура; като има предвид, че въз основа на принципа на прозрачност, установен във Финансовия регламент, гражданите следва да знаят как и за какви цели ЕС изразходва средства;

Д. като има предвид, че поради липсата на напредък във въвеждането на нови собствени ресурси в ЕС и необходимостта от гарантиране на устойчивостта на плана на ЕС за погасяване на дълга наличието на ясна и надеждна дългосрочна стратегия за финансиране е от съществено значение, за да се изпълнят задълженията за погасяване, без да се налагат трудни компромиси в бюджета на ЕС, които биха могли да подкопаят бъдещите инвестиции и политическите приоритети; като има предвид, че ще са необходими допълнителни обсъждания и финансови решения, за да се гарантира дългосрочната жизнеспособност на плана на ЕС за погасяване на дълга;

Е. като има предвид, че разходите по заеми за NextGenerationEU (NGEU) трябва да се поемат от бюджета на ЕС и че действителните разходи надвишават значително прогнозите, направени през 2020 г., доколкото това е резултат от високите лихвени проценти; като има предвид, че разходите общо за изплащане на главницата и лихвите по NGEU се очаква да бъдат в размер на около 25 – 30 милиарда евро годишно от 2028 г. нататък, което съответства на 15 – 20 % от годишния бюджет за 2025 г.; като има предвид, че Парламентът настоя разходите за рефинансиране да бъдат поставени над таваните на МФР; като има предвид, че по време на преразглеждането на МФР през 2024 г. беше въведен тристепенен „каскаден механизъм“, включващ нов специален инструмент EURI (Инструмент на Европейския съюз за възстановяване), за да се покрият значителните превишения на разходите, произтичащи от заемите по линия на NGEU, свързани с големи промени в пазарните условия; като има предвид, че по време на бюджетната процедура за 2025 г. беше постигнато споразумение да се следва годишен референтен показател 50/50, а именно превишените разходи да се финансират в равни дялове съответно от специалния раздел за отмяна на бюджетни задължения по инструмента EURI и от Инструмента за гъвкавост;

Ж. като има предвид, че емитираните за финансирането на МВУ облигации следва да бъдат изплатени най-късно до 2058 г. по начин, който гарантира стабилно и предвидимо намаляване на задълженията; като има предвид, че Съветът все още не е приел коригирания набор от нови собствени ресурси, предложен от Комисията, което поражда опасения относно жизнеспособността на погасяването на дълга, поет по линия на Next Generation EU;

З. като има предвид, че социалното измерение е ключов аспект на МВУ, като допринася за възходящо икономическо и социално сближаване, възстановява и насърчава устойчивия растеж и стимулира създаването на висококачествена заетост;

И. като има предвид, че МВУ следва да допринася за финансирането на мерки за укрепване на устойчивостта на държавите членки срещу климатични бедствия, наред с друго, и за засилване на адаптирането към изменението на климата; като има предвид, че държавите членки следва да извършват подходящи оценки на въздействието на мерките и следва да обменят най-добри практики относно прилагането на принципа за ненанасяне на значителни вреди;

Й. като има предвид, че МВУ играе важна роля в подкрепа на инвестициите и реформите в устойчива мобилност, интелигентна транспортна инфраструктура, алтернативни горива и решения за цифрова мобилност, като по този начин подобрява свързаността и ефективността в целия ЕС; като има предвид, че за съжаление само няколко държави членки са избрали да използват МВУ за подкрепа на инвестиции по-специално във високоскоростна железопътна и водна инфраструктура, насочени към развитието на европейски коридори, въпреки насърчаването на трансгранични и многонационални проекти; като има предвид, че е от решаващо значение да бъдат увеличени инвестициите в транспортна инфраструктура, особено в регионите с недостатъчно обслужване, да се подобри свързаността, да се подкрепи регионалното сближаване и да се допринесе за екологичния преход;

К. като има предвид, че до 31 декември 2024 г. държавите членки са подали 95 искания за плащане и равнището на плащанията по МВУ, включително предварителното финансиране, възлиза на 197,46 милиарда евро под формата на безвъзмездни средства (55 % от общия пакет за безвъзмездни средства) и 108,68 милиарда евро под формата на заеми (37 % от общия пакет за заеми); като има предвид, че три държави членки вече са получили петото си плащане, докато една държава членка все още не е получила никакво финансиране по МВУ; като има предвид, че всички държави членки са преразгледали най-малко веднъж своите национални планове за възстановяване и устойчивост (НПВУ); като има предвид, че 28 % от ключовите етапи и целите са изпълнени задоволително и Комисията е използвала възможността за частично спиране на плащанията, когато е било установено, че някои ключови етапи и цели, свързани с искане за плащане, не са изпълнени задоволително; като има предвид, че забавянето на изпълнението на планираните реформи и инвестиции, по-специално в социалната инфраструктура и публичните услуги, би могло да доведе до недостатъчното използване на наличните ресурси, като по този начин се намали очакваното въздействие върху икономическия растеж, заетостта и социалното сближаване;

Л. като има предвид, че ЕСП разкри различни недостатъци на МВУ, по-специално по отношение на неговата структура, прозрачност и докладване, риска от двойно финансиране и прилагането на мерки за двоен преход;

М. като има предвид, че според ЕСП резултатите са мярка за това колко добре са постигнали целите си и осигуряват добро съотношение между качество и цена дадена финансирана от ЕС дейност, проект или програма; като има предвид освен това, че финансиране, което не е свързано с разходи, само по себе си не прави даден инструмент да е основан на резултатите;

Н. като има предвид, че стабилните системи за одит и контрол са от решаващо значение за защитата на финансовите интереси на ЕС през целия жизнен цикъл на МВУ; като има предвид, че ключовите етапи, известни като „амбициозни ключови етапи“, които по-специално са свързани с принципите на правовата държава, трябваше да бъдат изпълнени преди каквито и да било плащания по МВУ;

О. като има предвид, че в Регламента за МВУ се посочва „основаният на резултатите характер“ на МВУ, но не се определя какво означава „резултати“; като има предвид, че резултатите от МВУ следва да бъдат обвързани със спазване на принципите на добро финансово управление и следва да бъдат мярка за това колко добре дадена финансирана от ЕС дейност, проект или програма е постигнала целите си и е осигурила добро съотношение между качество и цена;

П. като има предвид, че ефективният демократичен и парламентарен контрол върху изпълнението на МВУ изисква пълноценното участие на Парламента и съобразяване с всички негови препоръки на всички етапи от процеса;

Р. като има предвид, че до 31 декември 2028 г. Комисията трябва да представи независим доклад за последваща оценка на изпълнението на МВУ, състоящ се от оценка на степента, в която са постигнати целите, ефективността на използване на ресурсите и на европейската добавена стойност, както и глобална оценка на МВУ, и съдържащ информация за неговото въздействие в дългосрочен план;

С. като има предвид, че целта на този доклад е да се наблюдава изпълнението на МВУ в съответствие с ролята на Парламента, както е установена в Регламента за МВУ, чрез посочване на ползите и недостатъците на МВУ въз основа на извлечените поуки от неговото изпълнение;

Укрепване на социалната и икономическата устойчивост на Европа

1. подчертава факта, че МВУ е безпрецедентен инструмент за солидарност в контекста на две безпрецедентни кризи и крайъгълен камък на инструмента NGEU, чийто срок на действие приключва през 2026 г.; подчертава, че е важно да се извлекат поуки от неговото изпълнение за предстоящата МФР, включително по отношение на прозрачността, докладването и съгласуваното измерване на резултатите; подчертава стабилизиращия ефект на МВУ за държавите членки във време на голяма икономическа несигурност, тъй като той смекчава отрицателните икономически и социални последици и подкрепя правителствата чрез принос за прилагането на Европейския стълб на социалните права, чрез насърчаване на икономическото възстановяване и конкурентоспособността, чрез даване на тласък на устойчивостта и иновациите и чрез подкрепа на екологичния и цифровия преход;

2. подчертава важната роля на МВУ за предотвратяване на разпокъсаността на вътрешния пазар и на по-нататъшното задълбочаване на макроикономическите различия, за насърчаване на социалното и териториалното сближаване чрез осигуряване на макроикономическа стабилизация и за предоставяне на увереност на финансовите пазари чрез повишаване на доверието на инвеститорите в бурни времена, като по този начин се намаляват спредовете на доходността;

3. приветства факта, че МВУ е еднократен инструмент, предоставящ временно допълнително фискално пространство, което допринесе за предотвратяването на значителни икономически и социални различия между отделните държави членки с различно фискално пространство; подчертава констатацията на Комисията, че МВУ е довел до устойчиво увеличаване на инвестициите в целия ЕС и че Комисията очаква МВУ да окаже трайно въздействие в целия ЕС след 2026 г., като се имат предвид полезните му взаимодействия с други фондове на ЕС; изразява загриженост обаче, че изтичането на срока на действие на МВУ през 2026 г. представлява значителен риск от съществен спад на публичните инвестиции в общите европейски приоритети;

4. припомня, че средствата по МФР и МВУ възлизат общо на почти 2 трилиона евро за програмния период от 2021 до 2027 г., но изтъква факта, че високите равнища на инфлация и свързаните с нея повишения на разходите за стоки и услуги намалиха актуалната стойност на европейските разходи в сравнение с договорената стойност в номинално изражение;

5. отбелязва прогнозата на Комисията през 2024 г. относно потенциала на въздействието на NGEU върху реалния брутен вътрешен продукт (БВП) на ЕС до 2026 г., която е значително по-ниска от направената от нея симулация през 2020 г. (1,4 % в сравнение с 2,3 %), отчасти поради неблагоприятните икономически и геополитически условия, както и прогнозата, че NGEU би могъл да доведе до значително краткосрочно увеличение на заетостта в ЕС с до 0,8 %; отбелязва, че дългосрочните ползи от МВУ за БВП вероятно ще надхвърлят поетите бюджетни задължения с три до шест пъти, в зависимост от въздействието на инвестициите по линия на МВУ върху производителността и надлежното осъществяване на реформите и инвестициите;

6. подчертава трудността да се определи количествено точното социално и икономическо въздействие на МВУ, тъй като въздействието на реформите и инвестициите става ясно едва след известно време; подчертава необходимостта от допълнителни независими оценки за оценяване на ефективното въздействие на реформите и инвестициите и от допълнителни подобрения на основната методология; отбелязва констатацията на Комисията, че приблизително половината от очакваното увеличение на публичните инвестиции между 2019 г. и 2025 г. е свързано с инвестиции, финансирани от бюджета на ЕС, по-специално от МВУ, но отбелязва, че някои инвестиции все още не са породили измерим ефект;

7. отбелязва, че МВУ стимулира изпълнението на някои реформи, включени в специфичните за всяка държава препоръки, отправени в контекста на европейския семестър посредством включването на тези реформи в НПВУ; подчертава, че е налице качествен скок по отношение на мониторинга на изпълнението на МВУ; припомня, че наборът от показатели за МВУ се използва за наблюдение на напредъка към постигането на ключовите етапи и целите, както и на спазването на хоризонталните принципи, и по-специално по отношение на шестте стълба, а именно екологичния преход, цифровата трансформация, интелигентния, устойчивия и приобщаващ растеж (включително икономическото сближаване, работните места, производителността, конкурентоспособността, научните изследвания, развойната дейност и иновациите и добре функциониращ вътрешен пазар със силни малки и средни предприятия (МСП), социалното и териториалното сближаване, здравеопазването, икономическата, социалната и институционалната устойчивост с цел, наред с друго, повишаване на подготвеността за кризи и на капацитета за реакция на кризи, и политиките за следващото поколение, децата и младите хора, като например образованието и уменията; подчертава, че степента на цялостното изпълнение на отправените в контекста на европейския семестър специфични за всяка държава препоръки остава ниска и дори е спаднала;

8. подчертава, че в контекста на новата рамка за икономическо управление наборът от реформи и инвестиции, които са в основата на удължаването на периода на корекция, следва да бъде в съответствие с ангажиментите, включени в одобрените НПВУ по време на периода на действие на МВУ и Споразумението за партньорство съгласно Регламента за общоприложимите разпоредби ([14]); отбелязва, че петте държави членки, които са поискали удължаване на периода на корекция до 31 декември 2024 г., са разчитали отчасти на реформите и инвестициите, които вече са били одобрени по линия на МВУ, за да обосноват удължаването; отбелязва факта, че повечето държави членки са включили информация относно това дали реформите и инвестициите, изброени в средносрочните структурни планове във фискалната област, са свързани с МВУ;

9. приветства факта, че МВУ предоставя подкрепа както за реформи, така и за инвестиции в държавите членки, но отбелязва със загриженост, че краткият срок за оставащото изпълнение на МВУ поставя предизвикателства пред завършването на ключови реформи и широкомащабни инвестиции, които трябва да бъдат приключени към края на МВУ, и пред навременното изпълнение на 70 % от ключовите етапи и целите, които все още не са изпълнени;

10. припомня, че разходите по линия на МВУ не следва да заместват периодични национални бюджетни разходи, освен ако са надлежно обосновани, както и че следва да се спазва принципът на допълнителност на финансирането от ЕС; настоява, че строгото, устойчиво и проверимо прилагане на изискването за непериодичност на разходите заедно с насочването към ясно определени европейски цели за реформи и инвестиции са от ключово значение за гарантиране на допълнителност и дълготрайното въздействие на допълнителните европейски средства; припомня необходимостта от отстояване на този принцип и призовава срещу изместването или замяната на политиката на сближаване от, съотв. с МВУ или други временни инструменти, тъй като политиката на сближаване продължава да е от основно значение за дългосрочното устойчиво териториално сближаване и конвергенция;

11. подчертава, че поставянето на приоритет върху изпълнението на МВУ, липсата на административен капацитет в много държави членки и предизвикателствата, породени от световните вериги на доставки, допринесоха за забавеното прилагане на политиката на сближаване; в този контекст призовава Комисията за предоставяне на всеобхватна оценка на въздействието на МВУ върху другите финансови инструменти и публичните инвестиции, техническата подкрепа, и административния капацитет и капацитета на държавите членки за усвояване;

12. припомня, че в отговор на агресивната война на Русия срещу Украйна преразглеждането на REPowerEU допринася за енергийната сигурност на Европа чрез намаляване на зависимостта ѝ от изкопаеми горива, диверсифициране на енергийните ѝ доставки, инвестиране в европейски ресурси и инфраструктура, справяне с енергийната бедност и инвестиране в икономии на енергия и в енергийна ефективност във всички сектори, включително транспортния сектор; подчертава, че чрез REPowerEU през 2023 г. бяха предоставени допълнителни 20 милиарда евро под формата

([14]) Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

на безвъзмездни средства, включително 8 милиарда евро, генерирани от концентриране в началото на периода на квоти по схемата за търговия с емисии и на 12 милиарда евро от Фонда за иновации; подчертава успехите на Парламента в преговорите, по-специално относно разпоредбите за попълването на Фонда за иновации, целта за 30 % финансиране за трансгранични проекти, акцента върху инвестициите за справяне с енергийната бедност за уязвимите домакинства, МСП и микропредприятията и гъвкавото използване на неизразходваните средства за сближаване от МФР за периода 2014—2020 г. и до 7,5 % от националните средства по МФР за периода 2021—2027 г.;

13. припомня призива си за съсредоточаване на интервенциите по линия на МВУ върху мерки с европейска добавена стойност и поради това изразява съжаление относно недостига на жизнеспособни трансгранични или многонационални мерки, включително проекти за високоскоростна железопътна мрежа и инфраструктура за устойчива мобилност с двойна употреба, които са от съществено значение за завършването на мрежата TEN-T, и относно свързания с това риск от ренационализиране на финансирането; отбелязва, че широкият обхват на целите на МВУ е допринесъл за това, като е позволил на голямо разнообразие от проекти, насочени към национални цели, да попаднат в неговия обхват;

14. подчертава изменението на член 27 от Регламента за МВУ чрез REPowerEU, което значително укрепи трансграничното и многонационалното измерение на МВУ, като насърчи държавите членки да изменят своите НПВУ, за да добавят глави за REPowerEU, включително цел за изразходване на най-малко 30 % за такива мерки, за да се гарантира енергийната автономност на ЕС; изразява загриженост относно приетото от Комисията широко тълкуване, което позволява всяко намаляване (на национално равнище) на търсенето на енергия да бъде привеждано като обосновка за наличие на трансгранично и многонационално измерение;

15. приветства възможността за използване на финансиране от МВУ, за да се допринесе за постигането на целите на Платформата за стратегически технологии за Европа (STEP) чрез подкрепа на инвестициите в технологии от критично значение в ЕС, за да се повиши неговата промишлена конкурентоспособност; отбелязва, че нито една държава членка не е използвала възможността да включи в своя НПВУ допълнителен паричен принос към целите на STEP чрез компонента „Държави членки“ на InvestEU; припомня, че държавите членки все още могат да изменят своите национални планове в това отношение; очаква процесите на преразглеждане да бъдат ефективни, рационализирани и опростени, особено като се имат предвид крайният срок 2026 г., настоящият геополитически контекст и необходимостта от инвестиции в европейски отбранителни способности;

16. припомня приложимостта на принципа за ненанасяне на значителни вреди по отношение на всички реформи и инвестиции, подкрепяни от МВУ, с целева дерогация в рамките на REPowerEU за енергийната инфраструктура и съоръжения, необходими за посрещане на непосредствените потребности от сигурност на доставките; насърчава Комисията да направи оценка на осъществимостта на по-единно тълкуване на принципа за ненанасяне на значителни вреди между МВУ и таксономията на ЕС за устойчиви дейности, като същевременно вземе предвид особеностите на МВУ като програма за публични разходи;

Финансови аспекти на МВУ

17. подчертава, че МВУ е първият основен инструмент, основан на резултатите, на равнището на ЕС, който се основава изключително на финансиране, което не е свързано с разходи; припомня, че в член 8 от Регламента за МВУ предвижда, че МВУ се изпълнява от Комисията при пряко управление в съответствие с относимите правила, приети съгласно член 322 от ДФЕС, по-специално с Финансовия регламент и Регламента относно обвързаността с условия; изразява съжаление, че Съветът не се съгласи да включи във Финансовия регламент конкретни правила за справяне с рисковете, свързани с този модел на изпълнение, като например двойното финансиране; счита, че правилата на Финансовия регламент следва да бъдат напълно приложими към бъдещите инструменти въз основа на модела „финансиране, което не е свързано с разходи“, включително по отношение на глобите, наказанията и санкциите;

18. отбелязва, че само 13 държави членки са поискали заеми и че 92 милиарда евро от наличните 385,8 милиарда евро ще останат неизползвани, тъй като за тази сума не са поети задължения до крайния срок 31 декември 2023 г.; отбелязва факта, че заемите са били привлекателни за държавите членки, които са изправени пред по-високи разходи по заеми на финансовите пазари или които са се опитали да компенсират намаляването на безвъзмездните средства по МВУ; посочва, че някои държави членки са използвали в ограничена степен заемите по МВУ поради силни фискални позиции или поради административни съображения; призовава Комисията да анализира причините за ниската степен на усвояване в някои държави членки и да вземе под внимание тези констатации при проектирането на бъдещите финансови инструменти на ЕС; отбелязва със загриженост, че националните финансови инструменти за изпълнението на НПВУ не са били достатъчно добре оповестени, което води до ограничена осведоменост за тях и до ограниченото им усвояване от потенциалните бенефициери; счита, че е необходима политическа дискусия относно използването на неизразходваните средства в контекста на ограничените публични бюджети и неотложните стратегически приоритети на ЕС; призовава да се оцени как и при какви условия неизползваните средства от МВУ биха могли да се пренасочат за засилване на конкурентоспособността, устойчивостта, отбраната и социалното, икономическото и териториалното сближаване на Европа, по-специално чрез инвестиции в цифрови и екологосъобразни технологии, приведени в съответствие с първоначалното предназначение на МВУ;

19. припомня правното задължение да се гарантира пълното връщане на разходите по NGEU най-късно до 31 декември 2058 г.; припомня на Съвета и на Комисията техния правен ангажимент съгласно междуинституционалното споразумение, сключено през 2020 г., да гарантират жизнеспособен път за рефинансиране на дълга по линия на Next Generation EU, включително чрез достатъчно постъпления от нови собствени ресурси, въведени след 2021 г., без неоправдано намаляване на разходите по програмите или инвестиционните инструменти в рамките на МФР; изразява съжаление относно липсата на напредък в това отношение, което поражда опасения относно жизнеспособността на погасяването на дълга, поет в рамките на NGEU, и настоятелно призовава Съвета незабавно да приеме нови собствени ресурси като въпрос с неотложен характер; освен това настоятелно призовава Комисията да продължи усилията си за определяне на допълнителни истински нови собствени ресурси извън МИС и свързани с политиките на ЕС, за да се покрият големите нужди от разходи, свързани с финансирането на нови приоритети и погасяването на дълга по NGEU;

20. отбелязва със загриженост оценката на Комисията, според която разходите общо за изплащане на главницата и лихвите по NGEU се очаква да бъдат в размер на около 25 – 30 милиарда евро годишно от 2028 г. нататък, което съответства на 15 – 20 % от годишния бюджет за 2025 г.; припомня, че в последните три бюджетни процедури трябваше да се прибегне до специални инструменти за покриване на разходите по инструмента EURI; подчертава, че значителното увеличение на разходите за финансиране оказва натиск върху бъдещия бюджет на ЕС и ограничава капацитета за реагиране на бъдещи предизвикателства;

21. отбелязва целта на Комисията да финансира до 30 % от разходите по NGEU чрез емитиране на „зелени“ облигации; отбелязва, че до 31 декември 2024 г. Комисията е емитирала европейски „зелени“ облигации на стойност 68,2 милиарда евро;

Разработване и изпълнение на НПВУ

22. отбелязва, че до 31 декември 2024 г. са били изплатени 47 % от наличните средства по МВУ, като делът на безвъзмездните средства е достигнал 55 %, а на заемите — 37 %, което е довело до висок дял на мерките, които остава да бъдат приключени през 2025 и 2026 г.; изразява загриженост обаче относно констатацията на ЕСП, че до октомври 2023 г. в 15 от общо 22 държави членки до крайните бенефициери са достигнали едва 50 % от изплатените средства; призовава Комисията надлежно да вземе предвид препоръките на ЕСП, за да подобри функционирането на всички бъдещи основани на резултатите инструменти, подобни на МВУ, по-специално в контекста на по-целенасочена МФР;

23. приветства факта, че всички държави членки са надхвърлили целите за екологичния преход (37 %) и цифровия преход (20 %), като средните разходи за постигане на целите в областта на климата и цифровите технологии в рамките на МВУ като цяло възлизат съответно на 42 % и 26 %; отбелязва, че ЕСП е поставила под съмнение начина, по който изпълнението на мерките по МВУ е допринесло за екологичния преход, и е препоръчала подобрения на методологиите, използвани за оценка на въздействието върху климата; подчертава факта, че съществуват едни и същи методологични недостатъци във всички стълбове на МВУ;

24. отбелязва осезаемото въздействие, което МВУ би могъл да окаже върху социалните цели, като държавите членки планират да изразходват около 163 милиарда евро; подчертава, че тези разходи трябва да са ориентирани към резултатите, като гарантират измерими икономически и/или социални ползи; подчертава необходимостта от ускоряване на инвестициите в развитието на селските, периферните, най-отдалечените, изолираните и отдалечените райони, както и в областите на финансово достъпното жилищно настаняване, социалната закрила и интеграцията на уязвимите групи и младежката заетост, където разходите изостават; призовава за задълбочена оценка от страна на Комисията, съобразно набора от показатели за МВУ, на проектите и реформите, свързани с образованието и младите хора, изпълнявани от държавите членки в рамките на МВУ; изразява съжаление във връзка със забавеното изпълнение на здравните цели, наблюдавано в някои държави членки, като се има предвид, че инструментът следва също така да подобри достъпността и капацитета на здравните системи, както и на ключови инвестиции в социална инфраструктура, включително заведения за образование и грижи в ранна детска възраст; подчертава, че тези забавяния, в някои случаи свързани с пренасочването на бюджетни приоритети и с преразглеждането на националните графици за изпълнение, крият риск от възпрепятстване на постигането на целите на МВУ за социално сближаване;

25. отново заявява своята преговорна позиция за включване на цели за образованието (10 %) и за културни дейности (2 %); насърчава усилията на Комисията да оцени тези цели като референтен показател в своята оценка на образователната политика в НПВУ чрез набора от показатели за МВУ;

26. отбелязва, че голяма част от НПВУ включват специален раздел, в който се обяснява как планът ще реши проблемите и предизвикателствата, свързани с равенството между половете; изразява загриженост обаче, че някои НПВУ не включват обяснение на начина, по който се очаква мерките в НПВУ да допринесат за равенството между половете и равните възможности за всички, и призовава съответните държави членки незабавно да добавят такива обяснения;

27. подчертава значението на реформите, насочени към справяне с разпокъсаността на пазара на труда, към насърчаване на качествени условия на труд, към преодоляване на неравенството в равнището на заплащане, към гарантиране на достойни условия на живот и към укрепване на социалния диалог, социалната закрила и социалната икономика;

28. отбелязва осезателното въздействие, което МВУ би могъл да има върху целта за цифровата трансформация, като 166 милиарда евро са разпределени за съответните планове; приветства приноса на стълба за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, по-специално за конкурентоспособността и подкрепата за МСП; отбелязва необходимостта от ускоряване на инвестициите в транснационално сътрудничество, подкрепа за конкурентоспособните предприятия, управляващи иновативни проекти, и регулаторни промени за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, които изостават;

29. подчертава, че успехът на инвестициите на ЕС зависи от наличието на добре функциониращи капиталови пазари; призовава държавите членки да гарантират по-ефективно и навременно отпускане на средства, особено за МСП и младите предприемачи, да рационализират процедурите за кандидатстване, така че да се подобри достъпността, и да приложат специфични мерки за предоставяне на целенасочена подкрепа, за да им се помогне да играят по-важна роля в процеса на интелигентен и приобщаващ растеж;

30. изразява загриженост, че постигането на ключовите етапи и целите изостава от индикативния график, предвиден в НПВУ, и че темпът на напредък е неравномерен в отделните държави членки; изразява съжаление във връзка със забавянето във времето между изпълнението на ключовите етапи и целите, от една страна, и изпълнението на проектите, от друга страна; подчертава, че МВУ ще постигне дългосрочния и краткосрочния си потенциал само ако компонентите, свързани съответно с реформите и инвестициите, бъдат правилно изпълнени; приветства факта, че след бавното начало изпълнението на МВУ се е ускорило от втората половина на 2023 г. насам, но все още има значителни забавяния, засягащи ключови реформи и инвестиции, които се дължат на различни фактори, включително преразглеждането, свързано с включването на REPowerEU, нарастващата инфлация, недостатъчния административен капацитет на държавите членки, по-специално на по-малките държави членки, несигурността по отношение на специфичните правила за изпълнение на МВУ, високите разходи за енергия, недостига на доставки и подценяването на времето, необходимо за прилагане на мерките; отбелязва, че отлагането за 2026 г. на ключови крайни срокове за изпълнението от страна на някои правителства поражда опасения относно капацитета на някои държави членки за пълно усвояване на средствата в рамките на определения срок на действие на МВУ; подчертава значението на поддържането на реалистичен и ефективен график за изпълнение, за да се предотврати рискът от незавършени проекти и пропуснати възможности за структурни подобрения; призовава Комисията да гарантира спешното преодоляване на административните пречки;

31. припомня изменението на Регламента за МВУ чрез включването на главата за REPowerEU; подчертава значението на главите за REPowerEU в НПВУ и призовава държавите членки да дадат приоритет на зрелите проекти и да изпълняват по-бързо своите НПВУ както по отношение на реформите и инвестициите, така и, когато е необходимо, да адаптират НПВУ в съответствие с целите на МВУ, без да се подкопават цялостният баланс и равнището на амбиция на НПВУ, за да се отговори на предизвикателствата, произтичащи от геополитически събития, и да се отговори на настоящите реалности на място;

32. подчертава факта, че МВУ можеше да спомогне за смекчаване на последиците от настоящата жилищна криза в целия ЕС; изразява съжаление, че някои държави членки не се възползваха от тази възможност и подчертава, че е важно те да ускорят инвестициите си в наличието на жилищен фонд и в неговата финансова достъпност;

33. подчертава ролята на „амбициозните ключови етапи“ за защитата на финансовите интереси на ЕС срещу недостатъците в областта на принципите на правовата държава и за гарантирането на пълното изпълнение на изискванията съгласно член 22 от Регламента за МВУ; приветства факта, че всички държави членки с изключение на една са изпълнили задоволително своите „амбициозни ключови етапи“; припомня, че Комисията трябва да си възстанови всяко предварително финансиране, което не е било нетирано спрямо редовните искания за плащане, до края на срока на действие на МВУ;

34. отбелязва голямата административна тежест и сложност, породени от МВУ; подчертава значителните усилия, необходими на национално равнище за изпълнението на МВУ успоредно със структурните фондове; отбелязва, че между 2021 г. и 2024 г. ориентираният към търсенето Инструмент за техническа подкрепа е подкрепил над 500 свързани с МВУ реформи в държавите членки, пряко или непряко свързани с подготовката, изменението, преразглеждането и изпълнението на НПВУ; отбелязва насоките на Комисията от юли 2024 г., съдържащи опростявания и разяснения за рационализиране на изпълнението на МВУ, но очаква Комисията да предприеме бързи действия по обещанието си за намаляване на административната тежест с 25 %; настоятелно призовава Комисията да предостави ясна и целенасочена техническа подкрепа на държавите членки, която да им позволи да развият ефективен административен капацитет за изпълнението на ключовите етапи и целите; призовава Комисията да намали степента на сложност на правилата на ЕС за възлагането на обществени поръчки, които се прилагат за договорите с по-висока стойност;

35. изразява загриженост във връзка със сложността на процедурите за кандидатстване за финансиране по линия на МВУ, по-специално за МСП и неправителствени организации, което изисква външни консултантски услуги дори за малки по размер безвъзмездни средства; подчертава, че тези бюрократични пречки противоречат на първоначалните цели на МВУ за предоставяне на бърза и пряка финансова подкрепа; призовава за незабавно опростяване на изискванията за кандидатстване и отчитане, по-специално за по-малките бенефициери, с цел да се постигне максимално усвояване и въздействие на средствата и да се подпомогне техният принос за екологичния и цифровия преход;

36. счита, че забавянията при изпълнението подчертават риска от това мерките, за които е изплатено финансиране по МВУ, да не бъдат завършени до крайния срок за плащане през 2026 г.; приветства изявлението на Комисията по време на Диалога за възстановяване и устойчивост от 16 септември 2024 г., че тя няма да възстановява средствата за неизпълнени проекти; счита за недостатък факта, че средствата по МВУ, изплатени за ключови етапи и цели, оценени като изпълнени, не могат да бъдат възстановени, ако свързаните с тях мерки в крайна сметка не бъдат завършени; насърчава Комисията да вземе предвид препоръките на ЕСП по този въпрос и да направи оценка в сътрудничество с държавите членки на мерките, за които има най-голям риск да не бъдат изпълнени до 31 август 2026 г.; подчертава значението на мониторинга на тези мерки, което улеснява навременните последващи действия и допринася за намиране на решения за преодоляване на тези забавяния;

37. отбелязва със загриженост, че оставащият срок за изпълнение на МВУ е твърде кратък за изпълнението на много иновативни проекти; отбелязва освен това, че по дефиниция иновативните проекти са по-трудни за планиране и с по-голяма вероятност да срещнат пречки в хода на тяхното изпълнение, което ги прави неподходящи за строгите крайни срокове, предвидени съгласно МВУ; настоятелно призовава Комисията да създава бъдещи програми, които да са достатъчно гъвкави, за да отговарят по подходящ начин на променящите се обстоятелства и в същото време да гарантират определена степен на предвидимост;

38. отбелязва, че е възможно някои ключови етапи и цели вече да не могат да бъдат постигнати поради обективни обстоятелства; подчертава, че всяко преразглеждане на НПВУ следва да се извършва в съответствие с Регламента за МВУ, включително на приложимите срокове, и не следва да води до отстъпление от реформите, поетите задължения или проектите с по-ниско качество, а следва да подържат цялостното ниво на амбиция и ефикасността на изразходваните публични средства;

39. изразява загриженост относно нееднаквото оценяване на НПВУ от страна на Комисията, което води до двойни стандарти при прилагането на Регламента; освен това изразява загриженост относно нееднаквото и различно определяне на ключовите етапи и целите в отделните НПВУ, както системно е докладвано от ЕСП;

40. подчертава, че времето за разглеждане от страна на Комисията на подадените от държавите членки искания за плащане се различава значително по отношение на отделните държави членки, и подчертава необходимостта от повече прозрачност от страна на Комисията; настоятелно призовава Комисията да ускори своите оценки на исканията и да гарантира равното третиране на държавите членки; подчертава необходимостта от гарантиране на еднакви условия на конкуренция в целия ЕС по отношение на мерките и показателите, които се използват за оценка на проектите по линия на МВУ;

41. настоятелно призовава държавите членки да увеличат усилията си за преодоляване на административните пречки и да осигурят достатъчен административен капацитет за ускоряване на изпълнението на МВУ с оглед на крайния срок през 2026 г. и за избягване на концентрирането на проекти по МВУ в по-силно развити региони и столици, като се даде възможност средства по МВУ да се насочват към проекти в най-уязвимите региони, като по този начин се обслужва целта на МВУ за засилване на социалното, териториалното и икономическото сближаване в рамките на ЕС; подчертава значението на справедливото регионално разпределение в рамките на НПВУ, като същевременно се гарантира, че средствата по МВУ се разпределят въз основа на икономическото и социалното въздействие, осъществимостта и дългосрочните ползи;

42. призовава за 18-месечно удължаване на зрелите проекти по МВУ, като бъде изменен Регламентът за МВУ по реда на процедурата на съвместно вземане на решение, ако е необходимо; подчертава, че предвиденото удължаване на проектите ще се извършва от Комисията въз основа на обективни, ясни и справедливи критерии; приветства възможността за създаване целева и основана на резултати система за определяне на приоритети и трансфер след крайния срок през 2026 г., за да се даде възможност за финализиране на текущи проекти чрез други схеми за финансиране, включително посредством Европейския инвестиционен фонд и евентуално нов Европейски фонд за конкурентоспособност; настоятелно призовава Комисията да представи стратегия, насочена към справяне с огромното търсене на публични инвестиции след 2026 г., без да се прави компромис с бюджетните ресурси в други критични области;

43. призовава за оценка на начина, по който тази рамка би могла да даде възможност за целеви инвестиции във веригите на доставки в областта на отбраната, стратегическите запаси и иновациите в областта на отбраната на ЕС, като се гарантира съответствие с по-общите европейски цели в областта на сигурността;

44. изразява загриженост, че някои държави членки може да изберат да се откажат от част от средствата или от всички средства, свързани с искането им за последното плащане, като по този начин избягват да изпълнят последните ключови етапи и цели;

Прозрачност, мониторинг и контрол

45. отбелязва факта, че Комисията е планирала да проведе 112 одита във връзка с МВУ във всички държави членки през 2024 г.; припомня на Комисията нейното задължение съгласно член 24, параграф 9 от Регламента за МВУ за възстановяване на финансирането в случай на неправилно изплащане или отмяна на мерки;

46. отбелязва, че Комисията разчита на свои методологии при изчисляването на частичните плащания и спирането на средства; изразява съжаление, че тези методологии бяха разработени едва две години след началото на изпълнението на МВУ и без консултация с Парламента;

47. приветства обширната работа на ЕСП във връзка с МВУ и счита, че е важно да се направи задълбочена оценка на нейните констатации, по-специално нейните констатации, че ключовите етапи и целите често са по-скоро неясни и са ориентирани към резултатите, и следователно не са подходящи за измерване на резултатите и въздействията, както и нейните констатации относно рисковете от двойно финансиране в резултат на припокриване с други политики; отбелязва, че Комисията е приела много, но не всички препоръки на ЕСП; подчертава, че слабите места във финансовия контрол, както се подчертава от ЕСП, трябва незабавно да бъдат отстранени, за да се предотвратят двойното финансиране, неефективността на разходите и лошото управление на средствата от ЕС; призовава за по-голяма прозрачност и за вземане изцяло предвид на препоръките на ЕСП, без да се добавя ненужна административна тежест;

48. отбелязва, че ЕСП счита, че МВУ е съсредоточен върху напредъка в изпълнението, а не върху резултатите, особено защото финансираните от МВУ мерки са съсредоточени по-скоро върху крайните продукти, отколкото върху резултатите, различават се по амбиция, понякога им липсва яснота и невинаги обхващат ключовите етапи на изпълнение на дадена мярка, включително нейното приключване;

49. отбелязва, че одитите на ЕСП са разкрили няколко случая, в които е изплатено финансиране, но изискванията, свързани с изпълнението на съответните ключови етапи и цели, не са били изпълнени в достатъчна степен; отбелязва освен това, че рамката на Комисията за оценяване на „задоволителното изпълнение“ на съответните ключови етапи и цели съдържа дискреционни елементи като „минимално отклонение от изискване“ или „пропорционални забавяния“, както и че методологията за определяне на частични плащания не дава обяснение за стойностите, избрани като коефициенти, като по този начин оставя възможност за тълкуване; изисква от Комисията да предостави на Парламента допълнителни разяснения;

50. настоява, че по правило мерките, които вече са включени в други национални планове, ползващи се от финансиране от ЕС (напр. сближаване, селско стопанство и др.), не следва да бъдат включвани в НПВУ, дори ако не водят до никакви разходи; настоятелно призовава Комисията да продължи да бъде бдителна и проактивна при установяването на всяка потенциална ситуация на двойно финансиране, по-специално по отношение на различните модели на изпълнение на МВУ и на останалите инструменти на ЕС за финансиране;

51. изразява съжаление относно липсата на подходяща одитна следа за МВУ и продължаващата липса на прозрачност въпреки изискването за докладване веднъж на 6 месеца за държавите членки относно 100-те най-големи крайни получатели, което беше въведено в REPowerEU по искане на Парламента; изразява съжаление относно забавянето на докладването от страна на някои държави членки и ограничената информационна стойност на предоставената информация, което в крайна сметка възпрепятства проверките за съответствие от страна на Комисията или ЕСП; отново призовава списъците на най-големите крайни получатели за всяка държава членка да бъдат редовно актуализирани и публикувани в набора от показатели за МВУ и да включват информация относно участващите икономически оператори, включително изпълнителите и подизпълнителите, и техните действителни собственици, а не просто министерства или други държавни органи или държавни дружества; освен това изразява съжаление, че настоящото определение за „краен получател“ оставя възможност за тълкуване, което води до различни крайни получатели за сходни мерки в отделните държави членки; в този контекст призовава Комисията да осигури общо разбиране за това какво съставлява „краен получател“, така че да се постигне последователно прилагане;

52. изразява загриженост относно продължаващите слабости в националните механизми за докладване и контрол, дължащи се отчасти на натиска за усвояване на средствата, което засяга капацитета за откриване на недопустими разходи, и поради сложността на процедурите за одит и контрол, което създава несигурност в държавите членки и претоварване на административните процедури; призовава Комисията да предостави увереност за това дали системите за контрол на държавите членки функционират правилно и да провери съответствието на инвестиционните проекти, финансирани от МВУ, с правилата на ЕС и националните правила; призовава за намаляване на плащанията и, когато е целесъобразно, за възстановяване на суми в съответствие с член 22 от Регламента за МВУ, в случай че продължават да съществуват слабости в националните системи за контрол; изразява съжаление поради отсъствието на оперативно

съвместими ИТ инструменти и хармонизирани стандарти се разчита на ръчни кръстосани проверки и лични декларации от страна на получателите на финансови средства от ЕС, въпреки съществуването на инструменти като системата за ранно откриване и отстраняване и ARACHNE, чието използване понастоящем е незадължително, което води до риск разходите да бъдат декларирани два пъти; припомня в тази връзка нежеланието на държавите членки за своевременно постигане на напредък в разработването на съответните ИТ инструменти;

53. споделя становището на ЕСП, че моделът „финансиране, което не е свързано с разходи“, не изключва отчитането на действителните разходи; отбелязва, че наличието на ясен задълбочен поглед върху разходите също така улеснява работата на контролните и надзорните органи, както и на Европейската прокуратура и Европейската служба за борба с измамите (OLAF), и дава възможност за подобрен обществен контрол;

54. отново подчертава ролята на набора от показатели за МВУ за предоставянето на информация на гражданите относно общия напредък по изпълнението на НПВУ; подчертава значението на набора от показатели за подобряване на прозрачността и призовава Комисията за повиши равнището на прозрачност и визуализацията на данните в набора от показатели;

55. припомня, че докладването за напредъка на изпълнението в набора от показатели за МВУ се основава на информация, предоставяна от държавите членки веднъж на 6 месеца;

56. подчертава важната роля на Европейската прокуратура и OLAF за защитата на финансовите интереси на ЕС; приветства факта, че разследванията на Европейската прокуратура по случаи на измами и корупция, свързани с МВУ, са довели до няколко ареста, повдигане на обвинения и изземване на средства по МВУ; припомня, че през 2024 г. Европейската прокуратура е обработвала 307 активни случая, свързани с МВУ, което съответства на около 17 % от всички разследвания на измами с разходи и е причинило вреди за финансовите интереси на ЕС, оценявани на 2,8 милиарда евро; очаква броят на разследванията да нарасне с напредването на изпълнението на МВУ; призовава Комисията да разгледа декларациите за управлението на държавите членки по отношение на докладването от тяхна страна на разкритите измами и предприетите коригиращи мерки;

Роля на Европейския парламент

57. отново подчертава значението на ролята на Парламента за контрола и мониторинга на изпълнението на МВУ и за търсенето на отчетност от Комисията; подчертава приноса на Парламента, предоставен чрез различни канали, по-специално чрез различни пленарни разисквания, парламентарни резолюции, срещи веднъж на два месеца с отговорните членове на Комисията в рамките на Диалога за възстановяване и устойчивост, над 30 заседания на постоянната работна група относно контрола на МВУ, многобройни парламентарни въпроси, годишната процедура по освобождаване от отговорност във връзка с изпълнението на бюджета и редовния поток на информация и ad hoc искания за информация от Комисията; изразява съжаление, че моделът на използване на ключови етапи и цели за задействане на плащанията не беше придружен от подходящи механизми за бюджетен контрол, което доведе до намаляване на ролята на Парламента в сравнение с контрола, който той упражнява върху разходите по МФР;

58. припомня правата на Парламента, установени в член 25 от Регламента за МВУ, и по-специално правото му да получава от Комисията едновременно информацията, предавана от Комисията до Съвета или до който и да е от подготвителните му органи в рамките на настоящия регламент или неговото прилагане, както и да получава от Комисията преглед на предварителните ѝ констатации относно задоволителното изпълнение на съответните ключови етапи и цели, включени в НПВУ; насърчава споделянето на съответните резултати от обсъжданията, проведени в подготвителните органи на Съвета, с компетентните парламентарни комисии;

59. освен това припомня правото на компетентните комисии на Парламента да приканят Комисията да предостави информация относно актуалното състояние на оценката на НПВУ в рамките на Диалога за възстановяване и устойчивост;

60. изразява съжаление във връзка с факта, че Парламентът няма роля в разработването на НПВУ и с него не се провежда консултация относно исканията за плащане; критикува освен това факта, че на Парламента не се предоставя ясен и проследим преглед на статута на изпълнение на проектите и плащанията; очаква да бъде информиран за контекста на преразглеждането на НПВУ, за да направи своя собствена оценка на преразглежданията и да играе засилена роля в евентуални бъдещи инструменти, основаващи се на опита от МВУ;

Участие на заинтересованите страни

61. изразява съжаление във връзка с недостатъчното участие на местните и регионалните органи на власт, организациите на гражданското общество, социалните партньори, националните парламенти и други съответни заинтересовани страни в разработването, преразглеждането или изпълнението на НПВУ, което води до по-лоши резултати от политиката, както и до ограничена ангажираност; изразява съжаление, че при разработването и изпълнението на НПВУ някои държави членки ясно са облагодетелствали определени местни и регионални органи на власт или заинтересовани страни в ущърб на останалите; припомня, че участието на местните и регионалните органи на власт и на националните органи и на лицата, отговарящи за разработването на тези политики, е от решаващо значение за успеха на МВУ, както е посочено в член 28 от Регламента за МВУ; припомня, че Парламентът подкрепи обвързваща разпоредба в МВУ за установяване на многостепенен диалог за ангажиране на съответните заинтересовани страни и обсъждане с тях на подготовката и изпълнението на НПВУ, с ясен период за консултации; поради това призовава за възможно максимално участие на заинтересованите страни в изпълнението на НПВУ в съответствие с националната правна рамка и въз основа на ясни и прозрачни принципи;

62. отново посочва необходимостта от редовна комуникация между националните координиращи органи и заинтересованите страни на национално равнище, които участват в мониторинга на изпълнението на НПВУ, в съответствие с принципа на прозрачност и отчетност; подчертава, че е необходима по-редовна и публична комуникация от страна на националните координиращи органи, за да се осигурява актуална информация относно напредъка в изпълнението на НПВУ;

63. подчертава, че решенията следва да се вземат на най-подходящото равнище; изразява убеждение, че прилагането на принципа на партньорство и по-активното участие на местните и регионалните органи на власт биха могли да направят изпълнението на проектите по-ефективно, да намалят различията между отделните държавите членки и да доведат до повече и по-добри качествени мерки с трансгранично и многонационално измерение;

64. счита, че от МВУ могат да бъдат извлечени ценни поуки, които да бъдат отразени в разработването на основани на резултатите инструменти в следващата МФР, по-специално в контекста на програмите на ЕС за конкурентоспособност и опростяване;

Поуки за бъдещето

65. счита, че комбинацията от реформи и инвестиции се е доказала като успешна, но че е необходима по-ясна връзка между двете; подчертава, че е важно всяко финансиране да бъде приведено в съответствие с целите на инструмента, а отпускането на съответните средства – в съответствие с отбелязания напредък в постигането на тези цели; настоява, че равнището на амбиция на НПВУ не следва да се понижава, а следва да бъде съизмеримо с графика на МВУ, така че да се гарантира успешното им изпълнение;

66. изразява убеждение, както се подчертава в доклада на Марио Драги, че повишаването на конкурентоспособността на ЕС, декарбонизацията на икономиката на ЕС и превръщането ѝ в по-кръгова и ресурсно ефективна икономика, както и преодоляването на недостига на умения, създаването на качествени работни места и повишаването на капацитета на ЕС за иновации ще бъдат основни приоритети след 2026 г.; изразява загриженост, че след като МВУ престане да функционира в края на 2026 г., ще възникне значителен недостиг на финансиране, по-специално за публични инвестиции в общи европейски приоритети, тъй като финансовите ресурси от националните бюджети се различават значително в отделните държави членки; подчертава необходимостта извлечените поуки от МВУ да се използват като поуки с цел по-добро мобилизиране на публични и частни инвестиции, за да се преодолее недостигът на финансиране, свързано с европейските цели и преходи, чийто размер според доклада на Марио Драги възлиза на над 800 милиарда евро годишно, като същевременно се осигурят гладкост и непрекъснатост на инвестициите в общи европейски блага;

67. приветства засиленото използване на финансови инструменти благодарение на възможността за насочване на средствата от МВУ към раздел „Държави членки“ на InvestEU;

68. настоятелно призовава Комисията да приложи извлечените поуки и констатациите на ЕСП и да гарантира, че бъдещите инструменти, основани на резултатите, са добре насочени, приведени са в съответствие с целта за финансиране на европейските обществени блага и даване на приоритет на справянето с ясно определени стратегически предизвикателства и на икономическата устойчивост и конкурентоспособността; призовава да се гарантира, че всички бъдещи инструменти са разработени, така че да измерват не само вложените ресурси или краткосрочните крайни продукти и напредък, но и резултатите по отношение на дългосрочните въздействия, подкрепени от резултати;

69. отбелязва, че според ЕСП е съществено бъдещите инструменти, основани на резултатите, да не се разработват и прилагат по начин, който е в ущърб на отчетността, и по-специално, в държавите членки да са въведени подходящи системи за контрол, които се проверяват от Комисията преди началото на изпълнението; отбелязва, че това би включвало определяне на минимални изисквания за контрола от държавите членки и за проверките от Комисията;

70. призовава Комисията да извърши независима оценка и да докладва относно съвкупното въздействие на МВУ върху частните инвестиции на равнището на ЕС, по-специално относно неговия потенциален ефект на изтласкване върху частните инвестиции и неговите детерминанти; призовава освен това за обективен и ясен анализ от страна на Комисията относно начина, по който изпълнението на реформите и инвестициите в рамките на НПВУ засяга икономиките на отделните държави членки, със специален акцент върху интелигентния, устойчив и приобщаващ растеж; настоятелно призовава Комисията да вземе предвид извлечените поуки от тези анализи и от констатациите на ЕСП относно изпълнението на МВУ при изготвянето на своите предложения за следващия програмен период;

71. подчертава, че всички финансирани от ЕС инвестиции и реформи следва да бъдат координирани и съгласувани със стратегическото планиране на национално равнище и следва да се съсредоточават върху проекти с ясна европейска добавена стойност; подчертава необходимостта от целева стойност за разходите за трансграничните и многонационалните инвестиции; призовава Комисията да разработи надеждна методика за оценка на трансграничното и многонационалното измерение на финансираните от ЕС проекти;

72. подчертава, че съдържателните социални и териториални диалози с високо равнище на участие на местните и регионалните органи на власт, социалните партньори, организациите на гражданското общество и националните парламенти в рамките на националната правна рамка са от съществено значение за националната ангажираност, успешното прилагане и демократичната отчетност; изразява загриженост във връзка с недостатъчното участие на всички съответни заинтересовани страни в изпълнението и надзора на финансираните от МВУ инициативи; подчертава по-специално, че регионите и градските общински съвети не могат да бъдат просто получатели на решения, без да им бъде дадена възможност да изразят мнението си относно реформите и инвестициите, които действително трансформират техните територии;

73. счита, че е от съществено значение да се приемат диференцирани стратегии, които отчитат културното многообразие на различните региони и засилват тяхното икономическо и социално сближаване, вместо да се прилага хомогенен или универсален подход, който би могъл да бъде в ущърб на по-слабо развитите региони; призовава следователно за засилването и по-старателното използване на диалозите със заинтересованите страни, тъй като те биха могли да вдъхновят бъдещи инициативи и механизми в ЕС и неговите държави членки;

74. подчертава изискването на Регламента за МВУ информацията относно произхода на финансирането за проекти, финансирани от ЕС, да се показва публично, така че да се гарантира одобрение от страна на европейските граждани;

75. подчертава значението на срещите в рамките на Диалога за възстановяване и устойчивост като важен инструмент за повишаване на прозрачността и отчетността, които са от решаващо значение за оптималното изпълнение на МВУ;

76. отново заявява, че са необходими допълнителни усилия за подобряване на прозрачността и проследимостта на използването на средствата от ЕС; подчертава необходимостта да се гарантира, че са налични данни, които са от значение за измерването на резултатите, и че информацията относно изпълнението се представя по по-добър и по-прозрачен начин; подчертава, че механизмът за обратна връзка между информацията за резултатите от изпълнението и разработването или коригирането на програмите следва да бъде подобрен;

77. счита, че по-доброто обучение и изграждането на капацитет във всички участващи региони и органи, по-специално на национално равнище, биха могли да ускорят изпълнението на МВУ и да дадат възможност на изпълнителните органи да се адаптират по-добре към основания на изпълнението характер на МВУ; счита, че Комисията би могла да окаже по-голяма помощ на държавите членки на етапа на планиране и да предостави по-ранни насоки за изпълнение, по-специално с оглед на укрепването на техните системи за одит и контрол и трансграничното измерение на МВУ;

78. подчертава значението на намаляването на риска от двойно финансиране; предлага внедряването на интегрирана и оперативно съвместима информационна система и система за извличане на данни и разработването на ясни стандарти за наборите от данни, които да се прилагат във всички държави членки, за да се даде възможност за всеобхватно и автоматизирано проследяване на разходите; призовава за по-добри механизми за координация, които определят ясни отговорности на органите, участващи в изпълнението на различните програми на ЕС и национални програми, като същевременно се избягва ненужната бюрократична сложност и се гарантира ефективно разпределяне на средствата; насърчава интеграцията на усъвършенствани инструменти за анализ на данни и инструменти с изкуствен интелект, за да се подобрят проследяването, оценката и докладването относно изпълнението с цел да се намали ръчната работа и да се рационализират процесите; подчертава, че такъв напредък може да се отбележи само ако също така е налице оперативна подкрепа за цифровизиране на администрациите;

79. настоятелно призовава Комисията и държавите членки да гарантират съответствието на всеки вид финансиране от ЕС, което не е свързано с разходите, или финансиране от ЕС, основано на изпълнението, с правилата на ЕС и с националните правила, като в крайна сметка се защитават финансовите интереси на ЕС; отново изтъква отчетността и отговорността на Комисията и държавите членки с цел гарантиране на законосъобразността и редовността на финансирането от ЕС, както и спазването на принципите на доброто финансово управление;

80. счита, че ролята на Парламента в мониторинга на МВУ следва да бъде допълнително засилена;

81. призовава бъдещите основани на изпълнението инструменти да имат единна одитна пътека с цел проследяване на вноските от бюджета за финансираните проекти; подчертава необходимостта от одити на равнище проект, за да се смекчат рисковете за репутацията в очите на широката общественост и да се улесни възстановяването на финансови средства в случай на отмяна на мерките; подчертава необходимостта от намаляване на административните пречки и тежест;

82. изисква във всички евентуални бъдещи програми, основани на изпълнението, да има ясна връзка между ключовите етапи и целите и действително изпълняваните проекти; подчертава, че следва да се намали забавянето между изпълнението на ключовите етапи и изпълнението на проектите;

83. отново призовава за отворена платформа, която да съдържа данни за всички проекти, крайните получатели и регионалното разпределение на финансирането, като по този начин се улесняват одитът и демократичният контрол;

84. подчертава, че всички евентуални бъдещи бюджетни решения относно заемането на средства от страна на ЕС следва да зачитат единството на бюджета и ролята на Парламента като част от бюджетния орган; подчертава рисковете от превишаване на разходите за погасяване на дълга, произтичащи, наред с другото, от нестабилните лихвени проценти; счита, че е важно да се гарантира от самото начало наличието на достатъчно финансиране за покриване на тези разходи, без това да вреди на други програми или политически приоритети;

85. приканва Комисията и държавите членки да направят внимателна оценка и да извлекат поуки от инструменти и средства като МВУ, за да увеличат максимално ефективността и въздействието на финансирането от ЕС, инвестициите и реформите, да рационализират целите на политиката, да подобрят сътрудничеството между институциите и заинтересованите страни на национално и европейско равнище и да увеличат националната ангажираност;

86. отбелязва заявеното намерение на Комисията да използва опита от МВУ при изготвянето на своите предложения за програмите на ЕС за финансиране за периода след 2027 г., които се очакват по-късно тази година; признава, че независимата последваща оценка ще бъде направена твърде късно, за да бъде включена в процеса, водещ до следващия програмен период, но очаква Комисията и съзаконодателите да вземат надлежно предвид поуките, извлечени от МВУ, и препоръките на съответните заинтересовани страни, по-специално местните и регионалните органи на власт, организациите на гражданското общество и социалните партньори; счита, тъй като ЕС планира бъдеща икономическа устойчивост, че е необходимо също така да се мобилизират в още по-голяма степен частни инвестиции, да се укрепят капиталовите пазари и да се гарантира, че публичните разходи продължават да са фискално отговорни и стратегически целенасочени, за да направят ЕС по-устойчив и суверенен в един все по-конфликтен геополитически контекст;

°
° °

87. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция съответно на Съвета, на Комисията и на правителствата и парламентите на държавите членки.